

Sommeren 2022

Nyt fra Civilprocessen

Highlights

Som det første highlight er det – på grund af LG's størrelse og dermed sagens generelle betydning – værd at nævne, at det ved U 2022.3127 V er fastslået, at *Lønmodtagernes Garantifond er en særlig forvaltningsmyndighed men ikke er en »central statslig myndighed«* og dermed ikke har værneting efter retsplejelovens § 240, stk. 2.

Fra Østre Landsret fik vi to afgørelser, U 2022.3154 Ø og U 2022.2614 Ø, til påmindelse om, at *retssager til prøvelse af en afgørelse* skal anlægges mod rekursorganet (hvis sagen har været prøvet i rekurs) hhv. mod den direkte modpart (hvis sagen har været prøvet i et tvistenævn). Mest interessant i denne sammenhæng er det nok, at Østre Landsret i førstnævnte sag *anvendte retsplejelovens § 368 a på en sag, som helt oplagt var anlagt mod den forkerte part.*

Mere interessant var Højesterets kendelse af 27. juni 2022, der omgjorde U 2021.3570 V. Afgørelsen bekræfter (som landsrettens afgørelse), at *oplysninger på sagsportalen trumfer oplysninger i stævningen*, men illustrerer herudover, at det ved spørgsmålet om sagsøger kan udskifte den sagsøgte er afgørende, om den »nye« sagsøgte, som følge af fejlen har været afskåret fra at varetage sine interesser. Herved fortsættes linjen fra U 2018.2828 H.

Interessant er også U 2022.2335 Ø om *rammerne for et gruppesøgsmål*, der efter min forståelse illustrerer vanskelighederne ved at gennemføre erstatningssager i dette format. Kravene til tab, adækvans og kausalitet gør langt de fleste erstatningssager forskellige, og måske skal man derfor blot konkludere, at gruppesøgsmålsinstituttet *navnlig fungerer til at få fastslået ansvarsgrundlaget.*

Dernæst er der grund til at omtale tre afgørelser fra Højesteret:

Ved Højesterets kendelse af 6. juli 2022 fik vi bekræftet, at *de indholdsmæssige krav til et kæreskrift* er ganske lave: Man skal blot kunne udlede en påstand (som imidlertid skal kunne udledes af det materiale, der er indleveret inden fristen).

Ved U 2022.2349 H er det helt generelt fastslået, at Højesteret ved *delvis anke af en sag* har mulighed for at foretage en *fuld prøvelse af den samlede omkostningsudmåling*, også vedrørende den ikke-ankede del, sml. retsplejelovens § 368, stk. 8.

Og ved U 2022.3332 H er det fastslået, at *kæreadgang og -frist for afgørelser efter databeskyttelsesloven* følger denne lovs regler (og ikke retsplejeloven). Det indebærer, at kære af sådanne afgørelser *ikke kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse* (og hvis man afventer en sådan, kan fristen meget vel være udløbet i mellemtiden).

Endelig, og fordi den har praktisk betydning, er det værd at nævne, at Vestre Landsret i U 2022.3115 V har bekræftet, at *Ankestyrelsen (og andre statslige myndigheder) har krav på sædvanlige sagsomkostninger*, når myndigheden møder ved en rettergangsfuldmægtig efter retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4.

Retlig interesse, proceshabilitet og sagens parter

U 2022.2752 Ø

En dom med en ganske detaljeret gengivelse af faktum vedrørende sagsøgerens proceshabilitet (og et par interessante krøller).

Der var således undervejs i sagens behandling opstået tvivl om sagsøgers kognitive habitus, og bl.a. havde sagsøgers advokat på et telefonisk retsmøde oplyst, at »[sagsøger] er på plejehjem og dement«, men samtidig *indestået for*, at »[sagsøger] ikke er så dement, at han ikke er proceshabil«.

Spørgsmålet om proceshabilitet var herefter opstået på ny under hovedforhandlingen, hvor parterne – foruden at være uenige om sagsøgers proceshabilitet – så forskelligt på det relevante *tidspunkt for vurderingen*.

Om sidstnævnte tema kan det vel helt kort siges, at det er en betingelse for at anlægge retssag, at man er proceshabil. Men *også* fortabelse af proceshabiliteten under sagen må have betydning, idet sagen fra dette tidspunkt alene kan videreføres med en eventuel værges samtykke (samme løsning antages i »Den kommenterede retsplejeloven«).

Der er – da sagsøgerens advokat tilsyneladende tillige argumenterede for, at afvisning ikke værnede om sagsøger, fordi han havde antaget advokat til at varetage sine interesser – grund til at gentage, at det ved U 2020.2709 Ø og FM 2018.219 V er fastslået, at manglende proceshabilitet ikke kan afhjælpes ved advokatbeskikkelse. Retsstillingen må være det samme for en advokat, der angiver at repræsentere parten, idet den manglende proceshabilitet netop er udtryk for, at vedkommende ikke selv kan træffe beslutninger (herunder om sin repræsentation).

Byretten afviste sagen, som efterfølgende på ny udviklede sig i interessant retning. Under appelsagen beskikkede Familiaretshuset således en værge for sagsøger, bl.a. i relation til den verserende sag.

Landsretten *afviste* sagen, dels med henvisning til byrettens resultat og begrundelse, dels med henvisning til, at den mellemkommende udvikling ikke kunne ændre udfaldet. Herved synes det at være fastslået, at manglende proceshabilitet som udgangspunkt *ikke kan afhjælpes under sagen* (og i hvert fald ikke under en ankesag vedrørende afvisningen).

U 2022.2692 Ø – ikke retlig interesse i forbudssag

Et eksempel på manglende retlig interesse, fordi den mulige konflikt alene er hypotetisk og fremtidig.

Forbudssagen vedrørte markedsføring af et chipsprodukt i firkantet form, som det pågældende selskab ikke havde anvendt siden 2015. Grundlaget for sagen var en mistanke om, at produktet ville blive genindført.

Der er tale om et velkendt emne og en klar retsstilling, hvor dommen alene bekræfter, hvad vi allerede ved, jf. f.eks. U 2020.1188 SH og U 2014.3533 H (om prøvelse af patenter, der endnu ikke var udstedt).

Det mest interessante i sagen er vel, at landsretten havde rejst spørgsmålet om retlig interesse *ex officio* under en tidligere appel om en udskilt passivitetsindsigelse – samt landsrettens præcisering af, at United Video Properties (EU-Domstolens fortolkning af retshåndhævelsesdirektivet) ikke finder anvendelse i sager om overtrædelse af markedsføringsloven.

U 2022.3154 Ø (MAD 2022.33) – »rette sagsøgte« ved rekursbehandling

Østre Landsret afviste efter retsplejelovens § 368 a en anke af en sag, hvor en kommune var blevet frifundet under henvisning til, at det var Planklagenævnet (og ikke kommunen), der var rette sagsøgte.

I virkeligheden er »rette sagsøgte« spørgsmålet i denne sammenhæng nok det mest interessante, også selvom dommen ikke siger noget nyt – det har længe været velkendt, at sager om prøvelse af en forvaltningsafgørelse skal anlægges mod rekursmyndigheden, når denne har prøvet de pågældende spørgsmål (emnet behandles bl.a. i »Festskrift til Jens Peter Christensen« s. 469 ff. med fokus på grænsefladen mellem rekursorganer og tvistenævn. Retsstillingen er bekræftet i et stort antal trykte domme vedr. forskellige nævn, jf. f.eks. den i præmisserne omtalte U 2005.2809 H om Naturklagenævnet og specifikt vedrørende netop Planklagenævnet i bl.a. MAD 2018.367).

Planklagenævnet er utvivlsomt et rekursorgan, og udgangspunktet er derfor, at sager skal anlægges mod nævnet.

Det var formentlig netop fordi det underliggende procesretlige spørgsmål var og er klart, at landsretten fandt sagen egnet til afvisning efter retsplejelovens § 368 a. I den henseende er dommen et eksempel på, at bestemmelsen ikke alene er relevant i sager med et simpelt faktum (og ingen nye beviser), men også i sager, hvor byrettens dom beror på et juridisk spørgsmål, som landsretten allerede på et foreløbigt grundlag kan tiltræde.

(Landsrettens grundige præmisser indeholder hertil en selvstændig vurdering af, om sagens betydning for parten i sig selv kunne begrunde, at sagen skulle admittes. Disse præmisser er absolut værd at læse).

U 2022.2614 Ø – »rette sagsøgte« ved tvistenævn

Sommerens anden afgørelse belyser samme spørgsmål fra den anden side. Efter hegnssynet havde truffet afgørelse anlagde den ene nabo sag mod hegnssynet.

Denne sag blev afvist, da hegnssynet (som tvistenævn) afgør privatretlige tvister mellem parter, og da sager om prøvelse af nævnets afgørelse derfor skal anlægges mod den egentlige modpart (medmindre sagen vedrører påståede sagsbehandlingsfejl ved hegnssynet, sml. U 2003.71 H).

Sagen blev afgjort i realiteten, men man kunne på baggrund af den netop omtalte dom få den tanke, at også denne sag kunne være indpasset under § 368 a.

U 2022.3278 Ø – rette sagsøgte i huslejesag

To lejere havde anlagt en boligretssag mod ejendommens administrator (bl.a. under henvisning til, at denne havde *ageret* i den forudgående huslejenævns sag).

Sagen blev afvist, da den burde være anlagt mod udlejer – en bekræftelse af det helt grundlæggende princip, at sagens parter bestemmes efter det underliggende retsforhold (der i en sag om en lejeaftale nu engang er lejer og udlejer).

Substansen kan man intet anvende imod, men man burde nok have frifundet, jf. også de to ovennævnte domme (men praksis i sager af denne art er som bekendt ikke helt ensartet).

Herudover er det interessant, at byrettens begrundelse henviser til, at lejerne »ikke havde fremsat begæring om udskiftning«, hvilket rimeligvis kan forstås derhen, at en sådan begæring nok var blevet imødekommet.

U 2022.xxxx H – Højesterets kendelse af 27. juni 2022 – om udskiftning af parter

Sag BS-26522/2021

Afgørelsen *ændrer* U 2021.3570 V (som er omtalt i min Civilprocesretlige Julealmanak for 2021 med det forsigtige bud, at Højesteret ville ændre afgørelsen som sket).

Sagen er interessant på to punkter, men mest i forhold til vurderingen af, hvornår parter kan udskiftes.

Ved anlæggelse af en retssag havde sagsøger skrevet ét navn på sagsøgte i stævningen men indtastet et andet på sagsportalen. Både landsretten og Højesteret fandt, at det var det på sagsportalen anførte selskab, der var sagsøgt i sagen.

Resultatet var efter min opfattelse til at forudse. Det kan ikke være anderledes, når man betænker Højesterets praksis på området (senest U 2021.1632 H og U 2020.1336 H. Illustrativ er også FM 2020.268). Med Højesterets dom er det entydigt bekræftet, at oplysninger på *obligatoriske felter på sagsportalen* har forrang for oplysninger af samme art i stævningen (eller andre steder).

Da sagsøger havde forsøgt at stævne det i stævningen anførte selskab, opstod spørgsmålet herefter, om sagsøger kunne *udskifte* eller *berigtige* sagsøgte (se for en grundig gennemgang af ældre praksis analysen i U 2002 B s. 96 med domshenvisninger).

Landsretten besvarede dette spørgsmål benægtende, nok navnlig med henvisning til de kriterier, der er opstillet i artiklen fra 2002 (som anført i min omtale af afgørelsen, leder præmisserne tanker hen på U 2018.1638 Ø, hvor det afgø-

rende også var, om der er tale om en egentlig ændring eller blot en berigtigelse).

Min egen forståelse af praksis fra de seneste år er, at der i stigende grad vurderes ud fra, om fejlen »har haft betydning for [den nye parts] mulighed for at varetage sine interesser«, jf. navnlig U 2018.2828 H (der tilsyneladende ikke var påberåbt af nogen af parterne i landsretten, men som fremgår af domsnoten til Højesterets dom i Ugeskriftet).

Denne forståelse er kun bestyrket ved Højesterets kendelse, der som anført ændrer landsrettens afgørelse under henvisning til, at det »indskiftede« selskab måtte have været klar over stævningen og fejlen, og at indtastningsfejlen derfor »ikke [kunne] antages at have haft betydning for [selskabets] mulighed for at varetage sine interesser under sagen«.

(Se fra det seneste halvår også U 2022.225 Ø med samme tema og resultat og U 2022.455 Ø med samme tema men omvendt resultat. Sidstnævnte afgørelse er tilladt indbragt for Højesteret, som altså snart får lejlighed til at genbesøge spørgsmålet).

U 2022.2279 SH – krav til formuleringen af påstand

Sø- og Handelsretten afviste denne lidet mundrette påstand:

»De sagsøgte tilpligtes at anerkende at være solidarisk og/eller individuelt erstatningsansvarlige overfor Eurotag, for at have overtrådt Konkurrencelovens § 6 samt Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsområdes art. 101, ved at indgå i en aftale og/eller samordnet praksis, som har haft til formål og/eller følge at skade konkurrencen, herunder særligt i forbindelse med fastsættelsen og anvendelsen af TOR-anvisningen og TOR-Godkendt ordningen«.

Allerede den omfattende brug af og/eller (frem for et antal påstande fordelt på en principal og flere prioriterede subsidiære påstande) og den betydelige sammenblanding af påstande og anbringender i samme sætning gør afvisningen forståelig.

At en påstand er svær at formulere er – desværre – ikke i sig selv grundlag for at nedlægge »catch-all« påstande, som overlader det til retten at finde hoved og hale i, hvad en eventuel afgørelse skal gå ud på.

Når sagen omtales, er det dels til illustration heraf, dels for at give alle en mulighed for selv at læse Sø- og Handelsrettens stærkt underholdende præmisser, hvor dommeren har begivet sig ud i en sammentælling af de mange forskellige kombinationsmuligheder, påstanden giver anledning til. Det er både læseværdigt og illustrativt for problemerne med en påstand af den citerede art.

Værneting

U 2022.3127 V – om LG og retsplejelovens § 240, stk. 2

Vestre Landsret har ved afgørelsen fastslået, at Lønmodtagernes Garantifond er en særlig forvaltningsmyndighed (LG er oprettet ved lov og omfattes bl.a. af offentlighedsloven og forvaltningsloven), som *ikke* er en »central statslig myndighed«.

LG har derfor ikke værneting efter retsplejelovens § 240, stk. 2, men efter de almindelige værnetingsregler.

Gruppesøgsmål

U 2022.2335 Ø – gruppesøgsmål ikke tilladt

En sjælden afgørelse om rammerne for et gruppesøgsmål (en fuldstændig oversigt pr. 2019 findes i »Gruppesøgsmål« i festskriftet til retsplejelovens 100 år).

Sagen var anlagt af »Foreningen Aktionær i Danske Bank«, der var en til formålet oprettet forening (samme fremgangsmåde som stort set er fulgt siden BankTrelleborg) med påstand om, at Danske Bank skulle anerkende erstatningsansvar for »tab som de pågældende aktionærer har lidt ved værdiforringelse af deres aktier ...«

Sagen blev afvist, bl.a. med den begrundelse, at en påstand om *erstatningsansvar* (og ikke kun om ansvarspådragende adfærd) i forhold til de mange sagsøgere ikke kunne opfattes som ensartet (bl.a. på grund af sandsynlige forskelle i relation til årsagssammenhæng, adækvans og tab).

Afgørelsen er på dette punkt et eksempel på, at gruppesøgsmålsinstituttet har meget begrænset anvendelse som middel til at »nå helt i mål« i de typiske erstatningssager, men måske snarere bør indtænkes som et muligt middel til at få prøvet *ansvarsgrundlaget* eller andre afgrænsede dele af erstatningsopgøret. På det punkt synes sagen at ligne U 2018.3361 Ø (hvor påstanden vedrørte en aftales gyldighed, hvilket forudsatte stillingtagen til mere end blot spørgsmålet, om de enkelte sagsøgere havde fået relevante oplysninger forud for aftalen).

Afvisningen blev *supplerende* begrundet med, at gruppesøgsmålet ikke nødvendigvis kunne antages at være det bedst egnede middel, *fordi* der allerede verserede adskillige sager om samme tema (hvilket for landsretten understøttede, at en løsning med kumulation/sambehandling og efterfølgende prøvelse af en eller få prøvesager ville være en bedre fremgangsmåde).

(Sagen indeholder i øvrigt en helt kort men interessant be-

kræftelse af, at der ikke stilles kapitalkrav til foreninger, som ønsker at optræde i en civil sag).

Bevisførelse, syn og skøn og edition

U 2022.2642 V – rammerne for spørgsmål til Retslægerådet

Som bekendt er Retslægerådet inden for rådets lovbestemte område (retslægerådslovens § 1) enekompetent til at udtale sig om lægefaglige spørgsmål, jf. U 2019.1252 H.

Forelæggelse for rådet har væsentlige lighedspunkter med et traditionelt syn og skøn, og afgørelser om rammerne for spørgsmål er derfor både procesretligt interessante for advokater, der arbejder med personskader, og som inspiration for advokater på andre retsområder.

Sommerens afgørelse er et eksempel på en sådan generel afgørelse, idet landsretten nægtede et spørgsmål til Retslægerådet om, hvorvidt en eventuel behandlingsfejl var »klar« under henvisning til, at der var tale om en (juridisk) kvalifikation, som det tilkommer retten at foretage, sml. retsplejelovens § 197, stk. 2. (Der er tale om et emne, som er velbeskrevet i »Syn og Skøn«).

Som advokat med speciale i personskadesager kan man til en start konstatere, at afgørelsen ret klart fastslår, at Retslægerådet ikke kan spørges, om en fejl er klar.

Forstår man afgørelsen som udtryk for den ovennævnte lidt bredere regel, kan sagen lægges i bunke med U 2010.917 Ø og U 1998.1711 V (om forsøg på at få en skønsmand til at tage stilling til bevisligheder/bevissspørgsmål), og lige ved siden af bunken med FM 2015.6, U 2005.1089/1 Ø og FED 2000.710 (om spørgsmål, som lagde op til en fortolkning af retsgrundlaget).

Når man gør det, skal man blot holde sig for øje – som det også fremgår af landsrettens grundige præmisser – at netop Retslægerådet ifølge retsplejelovens forarbejder i forbindelse med udtalelser om lægelige fejl anvender fire »kategorier«, som en part naturligvis kan spørge ind til. Sagen er illustrativ, fordi spørgsmålet var formuleret med en særlig kvalifikation, som ikke kunne udledes af Retslægerådets praksis, og som klart gik ind over grænserne for rettens bedømmelse.

U 2022.xxxx Ø – Østre landsrets kendelse af 23. juni 2022 – ikke edition af hensyn til tredjemands mulige ansvar

Sag B-251-22 - den optagne kendelse indeholder aktuelt kun domshoved

Et konkursbo havde fremsat begæring om tredjemandsedition ved et advokatfirma, bl.a. vedrørende kontoudtog og

rekonstruktørinstruks (spørgsmålet om edition i advokaters materiale var også oppe at vende sidste år i FM 2020.180).

I den konkrete sag var der – i modsætning til FM 2020.180 – konkret risiko for, at udlevering af materialet kunne føre til en sag mod det pågældende advokatfirma. Editionsreglerne var derfor ikke alene begrænset af retsplejelovens § 170 (om tavshedspligt) men tillige af § 171, stk. 2 (om vidnefritagelse ved risiko for straf eller tab af velfærd).

(Landsrettens præmisser, som gengivet i domshovedet, henviser tillige til konkurslovens § 240, der indeholder et tilsvarende værn af tredjemand mod at skulle afgive forklaring om forhold, som vil kunne begrunde en omstødsessag mod vedkommende).

Udeblivelse og lovligt forfald

U 2022.2504 Ø (TfK 2022.258) – dokumentation for lovligt forfald

En straffesag som imidlertid også er værd at læse for de civilprocesretligt interesserede. Kendelsen adresserer et velkendt spørgsmål: dokumentation for lovligt forfald.

Retsstillingen er på dette område ret klar og velbelyst, jf. først og fremmest gennemgangene i U 2001 B s. 322 og U 2020 B s. 1.

Normalt forudsættes dokumentation for et påberåbt sygeforløb i form af en lægeerklæring. Denne skal udfærdiges på baggrund af en fysisk konsultation (jf. U 2016.132 Ø, U 2015.2944 H, U 2020.48 Ø og U 2020.1349 V), men må i denne sammenhæng gerne alene tage udgangspunkt i pågældendes egen symptombeskrivelse (U 2019.492 H).

Selve undersøgelsen må gerne være foretaget »på bagkant« (jf. U 2011.3374/1 H), men der skal nok være en vis tidsmæssig sammenhæng.

Erklæringen skal både beskrive sygdommen og dens betydning for vedkommendes fremmøde (U 2020.1503 V/FM 2020.82).

Gør den det, lægges erklæringen almindeligvis til grund, medmindre sagens hidtidige forløb eller andre faktiske oplysninger giver grund til at betvivle rigtigheden af den påberåbte hindring (jf. som eksempel U 2021.2637 Ø).

Afgørelsen følger denne linje ved ikke at tillægge en erklæring betydning, da det ikke af denne »end ikke [fremgik], hvilken sygdom der var tale om«.

Man må ved læsning af afgørelsen – som ved alle andre tilsvarende afgørelser fra straffeprocessen – erindre, at der siden

sommeren 2021 har været et skærpet dokumentationskrav i straffesager, jf. omtalen i den omtalte kendelse. Denne forskel er nok den væsentligste forklaring på, at byrettens forsøg på at »afhjælpe« manglen ved telefonisk henvendelse til lægen under hovedforhandlingen ikke bar igennem.

Anke- og kærebegrænsninger

U 2022.xxxx H – Højesterets kendelse af 6. juli 2022 – om mindstekravene til et kæreskrift

Sag 57/2021

En afgørelse om tredjemandsedition blev kæret på kærefristens sidste dag ved en henvendelse til skifteretten med varsel om, at der snarest ville blive indleveret et egentligt kæreskrift.

Højesteret fandt efter en konkret vurdering, at denne meddelelse opfyldte kravene i retsplejelovens § 393, stk. 3.

Afgørelsen er interessant af flere grunde.

For det første følger det (forudsætningsvist) af kendelsen, at man *ikke* blot kan varsele et kæreskrift. Alene det eller de meddelelser, der er indgivet inden kærefristen, kan danne grundlag for et kæremål. Dette svarer fuldstændig til praksis for ankesager, og burde således ikke være overraskende.

For det andet er afgørelsen udtryk for, at der nok gælder en lempelig bedømmelse af kæreskriftets indhold, hvor det afgørende er, om det klart kan identificeres, hvad formålet med kæresagen er (den kærendes påstand under kæresagen).

(Emnet er ikke helt nyt i praksis. Den lempelige linje er lagt i U 1986.871/2 H, og i Østre Landsrets efterfølgende afgørelser i U 2005.2644 Ø og U 2017.3336/1 er den nedre grænse lagt ved spørgsmålet, om man af kæreskriftet og de omkringliggende omstændigheder kan *udlede* den kærendes påstand).

Højesterets præmisser indeholder formuleringen, at Højesteret under de nævnte omstændigheder »ikke [fandt] grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering«. Denne formulering anvendes som jeg forstår det undertiden i sager om mere skønsprægede processuelle afgørelser til signal om netop afgørelsens skønsmæssige element (og som udtryk for en grundlæggende respekt for, at sådanne skøn ofte bedst foretages af den domstol, der behandler sagen). Den skal derfor ikke overfortolkes – men udtrykker måske, at vi her er på et område, hvor Højesterets opgave ikke er at »second guesse« landsretten, og at man i den konkrete sag har nærmet sig et grænseområde, hvor også det modsatte resultat kunne have været forsvaret.

U 2022.3377 Ø – om retsplejelovens § 368 a

Landsretten fandt ikke, at retsplejelovens § 368 a fandt anvendelse ved anke af skifterettens kendelse om stadfæstelse af et boregnskab.

Begrundelsen indebærer, at sagen reelt ikke siger noget alment civilprocesretligt, men da kendelsen *afgrænser* en central bestemmelses område, er den omtalt.

Det følger således af den nævnte dom, at § 368 a slet ikke finder anvendelse på den pågældende afgørelsestype.

U 2022.2645 Ø – om retsplejelovens § 389 a

Afgørelsen fastslår, at en afgørelse om at *afvise en klage* over administrativt bestemt frihedsberøvelse (der behandles efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a) er omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a.

Herved udtrykkes for det første, at denne bestemmelse finder anvendelse i sager om administrativt bestemt frihedsberøvelse (hvilket er generelt interessant men også i overensstemmelse med U 2019.2739 Ø om anvendelse af retsplejelovens § 253 vedrørende delafgørelser), og for det andet, at en sådan afvisningsafgørelse kan anses for truffet under sagens forberedelse (hvilket ikke overrasker, når vi fra U 2017.1760 H ved, at afvisningskendelser kan være omfattet. Det er da også i forbindelse med bestemmelsens vedtagelse forudsat, at netop afvisningskendelsers væsentlige betydning for parterne gør, at sådanne lettere vil kunne tillades påkæret).

U 2022.2739 H – (ikke) begrænsning af prøvelsen i Højesteret

I den på baggrund af mediedækningen velkendte »Anne Black«-sag fandt Højesteret ikke, at der var grundlag for at begrænse prøvelsen til alene at vedrøre spørgsmålet om udmåling af erstatning og vederlag.

Begrundelsen herfor var den simple, at Procesbevillingsnævnet ikke havde begrænset anketilladelsen – og så var sagen for Højesteret heller ikke begrænset (bortset fra af de almindelige regler om nova).

Sagen flugter fuldstændig med tidligere praksis, jf. U 2009.2790 H og den i almanakken for 2021 omtalte U 2021.4117 H (med yderligere henvisninger).

U 2022.2349 H – om omkostningsprøvelse ved delvis anke

Sagen blev ført af en kollega, og jeg havde selv fornøjelsen af at føre pennen for den tabende side. Af samme grund vil jeg begrænse analysen til en mere ren gengivelse af dommen, der imidlertid er vigtig nok til trods alt at få nogle ord med på vejen.

I et større sagskompleks om det økonomiske opgør vedrørende en række byggerier indbragte den tabende part tvisten vedrørende *ét af disse* for Højesteret (som 2. instans).

Sideløbende hermed anmodede den vindende part om Procesbevillingsnævnets tilladelse til særskilt indbringelse af landsrettens omkostningsudmåling og fremsatte i ankesagen anmodning om tilladelse til at nedlægge påstand om det samlede omkostningsspørgsmål.

Procesbevillingsnævnet meddelte afslag, og spørgsmålet beroede derfor på Højesterets vurdering af den fremsatte anmodning.

Spørgsmålet var i den sammenhæng, hvordan retsplejelovens § 368, stk. 8, om »særskilt anke« af omkostningsafgørelser fra landsretten til Højesteret: Ville en prøvelse af landsrettens omkostningsafgørelse vedrørende de byggeprojekter, der ikke var indbragt for Højesteret, have karakter af en særskilt anke – eller medførte den delvise appel, at hele omkostningsspørgsmålet automatisk indgik for Højesteret.

Højesteret fandt, at bestemmelsen måtte forstås på sidstnævnte måde.

Oprejsningsbevillinger

U 2022.3332 H – ikke oprejsningsbevilling ved overskridelse af særfrist for kære

En afgørelse, der allerede i relation til fristens beregning er interessant. Appellanten havde således med Procesbevillingsnævnets tilladelse (jf. retsplejelovens § 389 a) indleveret rettidig kære vedrørende en kendelse om medtagelse af dele af skadelidtes CPR-nummer ved sagens forlæggelse for Retslægerådet. Denne kære var indleveret i overensstemmelse med retsplejelovens frister, men ikke inden for fristen i databeskyttelseslovens § 37, stk. 2.

Baggrunden herfor var den helt lavpraktiske, at retsplejeloven regner fristen fra Procesbevillingsnævnets tilladelse (når denne er påkrævet), mens databeskyttelsesloven *alene* regner fristen fra den pågældende afgørelse.

Som afgørelsen viser, er der intet urimeligt i retsstillingen.

Højesteret fastslår således for det første – og af betydning for det generelle spørgsmål om rækkevidden af § 389 a – at kærerspørgsmålet *alene* skal afgøres efter databeskyttelsesloven, og at der således ikke i sager omfattet af denne lov skal indhentes kæretilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Hermed er et generelt spørgsmål om forholdet mellem de to love afgjort, og det er næppe sidste gang, advokater får behov

for at kende retsstillingen her (også fordi en fejlfortolkning kan føre til retsfortabelse, som afgørelsen konkret viser).

Spørgsmålet var herefter, om kæremålet alligevel skulle admittes, hvilket i givet fald skulle begrundes med, at den af appellanten valgte fremgangsmåde havde været undskyldelig.

Også ved den blotte overvejelse af dette spørgsmål er afgørelsen generelt interessant, idet det hermed er fastslået, at databeskyttelseslovens § 37 giver mulighed for at admittes en for sen kære, hvis betingelserne efter retsplejelovens § 394 er opfyldt.

I den konkrete sag fandt Højesteret ikke, at det var tilfældet.

Afgørelsen er streng, også henset til, at det nærmere samspil mellem de to regelsæt vel ikke var helt oplagt, hvad Procesbevillingsnævnets afgørelse tydeligt illustrerer. Den er imidlertid også på linje med den foreliggende praksis, jf. f.eks. U 2020.3387 H, FM 2020.268 og U 2020.1092 V (og appellanten kunne jo i og for sig have kærret og søgt kærertiladelse samtidig...).

Sagsomkostninger og fri proces

U 2022.2160 V (FM 2022.27) – sagsomkostninger til mandatar

Sommeren har budt på to afgørelser om udmåling af sagsomkostninger til mandatarer. Denne og den straks nedenfor omtalte.

Den retlige ramme ligger temmelig fast. Som fastslået i U 2004.2751 H, udmåles sagsomkostninger i sager, hvor den ene part har været repræsenteret af en mandatar, med udgangspunkt i mandatarens forhold. De udgifter, der kan kræves erstattet, er mandatarens (dog med den modifikation, at spørgsmålet om *fri proces* afgøres efter partens forhold, jf. U 2008.1973 H og U 2021.4128 V).

Sommerens afgørelse bekræfter i denne sammenhæng det ret oplagte: At sagsomkostninger alene skal tillægges moms, hvis *mandataren* har haft udgifter til moms. (Det er oplagt, fordi Højesteret allerede i U 2015.2294 H har fastslået denne regel i en sag om en ikke-momsregistreret part, der mødte ved en *ansat advokat* og derfor ikke havde udgifter til moms. Højesterets afgørelse citeres da også af landsretten).

I den konkrete sag havde den fagforening, der mødte som mandatar og dermed afholdt udgiften til ekstern advokatrepræsentation, fradragsret for momsudgiften, og landsretten fandt derfor, at de tilkendte sagsomkostninger ikke skulle tillægges moms.

U 2022.xxxx V – Vestre Landsrets kendelse af 23. juni 2022 – sagsomkostninger til mandatar

Sag BS-20622/2022

En sag om samme tema (indbragt af samme advokat), dog med den lille forskel, at fagforeningen i denne sag *ikke* kunne fradrage udgifter til moms.

Landsretten fandt derfor – og helt i tråd med det ovenfor anførte om den retlige ramme – at omkostningerne skulle tillægges moms. (Fagforeningen var gået så langt som til at fremlægge et revisornotat for at dokumentere moms-spørgsmålet – antageligt fordi foreningens aktiviteter i nogle sammenhænge giver momsfradrag og i andre ikke. Det giver mening, at bevisbyrden for en momsudgift påhviler parten, i hvert fald hvis denne er momsregistreret og således gør gældende, at moms til den konkrete aktivitet af nærmere anførte grunde ikke kan fradrages).

U 2022.3115 V – sagsomkostninger til Ankestyrelsen ved rettergangsfuldægtig

En praktisk interessant afgørelse om et spørgsmål, som må antages at få stadig større betydning – men som omvendt trods alt kun gentager, hvad der ret klart står i de relevante forarbejder.

Ankestyrelsen var i en sag om anerkendelse af en arbejdsskade mødt ved en rettergangsfuldægtig. Under sagen fik styrelsen fuldt medhold og skulle derfor tilkendes omkostninger.

Byretten bedømte forholdet som en selvmødersag, mens landsretten vurderede, at Ankestyrelsen skulle tilkendes sagsomkostninger. Begrundelsen herfor er grundig, og beskriver retsgrundlaget lige så godt, som jeg selv kunne.

Når sagen trods alt kan have voldt vanskeligheder, skyldes det hele forløbet omkring den påtænkte vedtagelse af en udvidet adgang for statslige myndigheder til at møde ved rettergangsfuldægtige (lovforslag 74 2018, jf. lov 370 2019, der indsatte den i sagen pådømte særregel).

Oprindeligt var tanken med denne ordning, at den skulle udgøre et reelt alternativ for statslige myndigheder, der ellers ville antage advokatbistand. Ordningen skulle i den sammenhæng bl.a. muliggøre, at de pågældende myndigheder ansatte eller opkvalificerede medarbejdere til at varetage den (trods alt) ret specialiserede opgave som procedureadvokat.

Under lovforslagets behandling udgik den foreslåede bestemmelse om repræsentation ved rettergangsfuldægtige – og statslige myndigheders adgang hertil er derfor fortsat

alene reguleret ved retsplejelovens § 260, stk. 3, nr. 4, der giver alle juridiske personer mulighed for at møde ved en ansat (som ikke er ansat med det primære formål at føre retssager).

Det er bl.a. en konsekvens heraf, at statslige myndigheder ikke – lige så lidt som andre juridiske personer – kan have specialister ansat alene for at føre retssager. Og da andre juridiske personer normalt ikke tilkendes sagsomkostninger, hvis de møder ved en ansat, var byrettens vurdering alt andet lige nærliggende.

Herved overses imidlertid, at den endelige lov – der da også bar titlen »sagsomkostninger til statslige myndigheder ...« – bibeholdt den foreslåede bestemmelse i § 316, stk. 1, 2. pkt., som særskilt adresserer udmåling af sagsomkostninger til statslige myndigheder, der lader sig repræsentere efter § 260, stk. 3, nr. 4.

Med denne regel har man – uden jeg helt forstår, på hvilken baggrund – gjort forskel på omkostningsudmålingen for statslige myndigheder og alle andre juridiske personer. Og landsretten har i sommerens afgørelse taget den nødvendige konsekvens heraf.

U 2022.2924 V – sagsomkostninger i småsag der burde være almindelige sag

Et emne, der var oppe at vende flere gange i 2020 og 2021, er hvordan omkostningsudmålingen skal ske i sager, som *faktisk er behandlet efter reglerne om småsager*, men som retten (herunder appelretten) i forbindelse med omkostningsudmålingen vurderer, burde være løftet ud af småsagsprocessen.

Bl.a. så vi i sagskomplekset om de såkaldte »fildelingssager« eksempler på, at retten af egen drift løftede sager ud af småsagsprocessen i forbindelse med omkostningsudmålingen og herefter udmålte takstmæssige omkostninger.

Spørgsmålet har i år været prøvet ved Højesteret i U 2022.1347 H (der ændrede FM 2021.2054), der dog havde den lille krølle, at den vindende part i skriftvekslingen havde *anmodet om*, at sagen blev løftet ud af småsagsprocessen. I den sag fandt Højesteret, at retten burde have taget stilling til anmodningen forud for fastsættelsen af sagens omkostninger.

Afgørelsen forstod jeg dengang – og forstår jeg stadig – som en mere generel tilkendegivelse om, at udmålingen af sagsomkostninger skal tage udgangspunkt i en *vurdering af*, om sagen rent faktisk henhører under småsagsprocessen (hvilket vel i princippet må påses ex officio, da omkostninger udmåles uden krav om påstand, men i praksis nok således, at retterne ikke nødvendigvis i alle tilfælde bør tage dette spørgsmål op uden anmodning – altså lidt den samme mekanik som er forudsat i relation til retsplejelovens § 368 a om grundløse anker).

Nu har Vestre Landsret så truffet afgørelse i en sag, hvor der ifølge domsresuméet ikke var fremsat anmodning under sagens førelse, og hvor spørgsmålet om sagens placering i småsagsprocessen derfor tilsyneladende først opstod ved omkostningsudmålingen – og har i denne sammenhæng gentaget, at omkostninger skal udmåles efter de almindelige takster, hvis sagen konkret ikke henhører under småsagsprocessen (vurderingen af, *at* sagen ikke hørte til i småsagen var gjort lettere af, at der på dette punkt findes et ret klart præjudikat).

Hvis ellers dommens gengivelse er udtryk for, at der faktisk ikke var fremsat anmodning om, at sagen skulle overgå til behandling efter de almindelige regler, bekræfter denne afgørelse, at U 2022.1347 H principielt finder anvendelse i alle sager.

Henset til, at sagen var anlagt af Styrelsen for Patientsikkerhed – der ofte fører sager af denne art; der var part i den omtalte dom fra Højesteret, som udgør præjudikatet for at løfte sagen ud; og som erfaringsmæssigt ofte fremsætter sådanne anmodninger (sml. U 2022.1347 H, der også var anlagt af styrelsen og ved samme advokat) – kan jeg godt tvivle. Men min opfattelse er stadig, at retsstillingen er som skitseret ovenfor.

FM 2022.43 – udmåling i sag afsluttet kort før hovedforhandling

Da sagsøgte gik konkurs, og kurator ikke ønskede at indtræde, afsagde retten udeblivelsesdom. Sagen var på dette tidspunkt berammet til hovedforhandling, og der var udvekslet 2 kortere processkrifter samt afholdt et kort telefonisk retsmøde.

Byretten havde fastsat omkostningerne på baggrund af inkassosalærtaksterne, hvilket ret oplagt var forkert. I landsretten blev omkostninger udmålt til ½ proceduresalær (efter byretten under kæremålet selv havde henstillet, at beløbet blev hævet).

Selvom der er en vis tendens til at udmåle omkostninger med udgangspunkt i sagens »stade«, er denne afgørelse i mine øjne udtryk for en ganske høj udmåling, idet man vel henset til den begrænsede skriftveksling kunne have nøjes med 1/3.

Den ledende dom på området er U 2016.765 H, hvor Højesteret (formentlig bevidst) undlader at opstille en fast formel for sager, der hæves »længere tid« før hovedforhandlingen (sml. U 2006.1094 H), og hvor angivelsen af de relevante spænd peger på, at udmålingen normalt må være mellem 1/3 og ½ proceduresalær.

Retskraft

U 2022.2612 Ø (TfK 2022.257) – om negativ retskraft af afvisningsdom

Procesbevillingsnævnet har givet tilladelse til kære til Højesteret.

En noget speciel sag, der kræver lidt udlændinge- og strafferetlig baggrund.

En nigeriansk statsborger var under en straffesag idømt fængsel og udvisning af Danmark. Systemet er herefter således, at udvisningen skal effektueres af Udlændingestyrelsen (der i den konkrete sag afventede behandlingen af 966 overtrædelser af borgerens melde- og opholdspligt).

En afgørelse om udvisning kan prøves, hvis der mellem straffedommen og udvisningstidspunktet er sket væsentlige ændringer i den pågældendes forhold. Den tidsmæssige ramme herfor er efter udlændingeloven »tidligst 6 måneder ... og senest 2 måneder før udvisningen kan forventes iværksat«.

Da der på tidspunktet ikke var udsigt til en snarlig effektivering af udvisningsdommen, afviste byretten »for tiden«.

Landsretten tiltrådte afgørelsen, dog med bemærkning om, at en kendelse om afvisning ikke har negativ retskraft, hvorfor suffixet »for tiden« ikke burde være anvendt.

Resultatet forekommer åbenbart rigtigt i den konkrete sag. Når en sag afvises, fordi de tidsmæssige betingelser (endnu) ikke er opfyldt, har afvisningsdommen alene taget stilling hertil – og hvis de tidsmæssige betingelser senere er opfyldt, står det vedkommende frit for at anlægge sagen.

Det er imidlertid efter min forståelse ikke udtryk for, at afvisningsdomme ikke almindeligvis har negativ retskraft (Gomard og Kistrup antager i »Civilprocessen«, at afvisningsdomme har samme retskraft som andre domme) – men at retskraften her som i øvrigt kun udstrækkes til de spørgsmål, dommen faktisk har taget stilling til.

Prøvelse af voldgiftskendelser

U 2022.3012 Ø – ikke tilsidesættelse af voldgiftskendelse

Østre Landsret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte en voldgiftskendelse om et konkurrenceretligt spørgsmål, hverken efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra a eller litra b.

Afgørelsen følger fuldstændig linjen fra U 2016.1557/2 H, der tydeliggjorde, at den danske voldgiftslov bygger på et princip

om et materielt revisionsforbud, og at en eventuel fejlanvendelse af EU-konkurrenceret alene kan tillægges betydning, hvis fejlen er væsentlig og tydelig.

Som noget »nyt« i forhold til sagen fra Højesteret havde sagsøger i denne sag gjort indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence (og ikke alene udfordret afgørelsens rigtighed). Landsrettens kortfattede præmis om, at konkurrenceretlige spørgsmål ikke er udelukket fra at blive afgjort ved voldgift overrasker ingen – også henset til, at Højesteret jo i 2016 *opretholdt* en voldgiftskendelse om et konkurrenceretligt spørgsmål.

Det kan bemærkes, at landsretten endvidere nægtede at forelægge et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen med henvisning til, at det pågældende spørgsmål var entydigt afklaret i EU retspraksis (og nok tillige med tanke på, at Højesteret i den omtalte U 2016.1557/2 H havde lagt præcist samme forståelse til grund i en dansk sammenhæng).

Øvrige spørgsmål

U 2022.2938 Ø – personligt erstatningsansvar for sagsomkostninger

Vi starter gennemgangen af de blandede afgørelser med en sag, som ligger i grænseområdet for civilprocessen, men som har *betydning* i en procesretlig sammenhæng.

Østre Landsret har således i denne afgørelse fundet, at en tidligere direktør kunne ifalde personligt erstatningsansvar efter selskabslovens § 361 for udgifter opstået i forbindelse med selskabets retssagsførelse.

Sagens faktum er noget kompliceret (og primært selskabsretlig). Sagen var således anlagt af et selskab (D), der (frivilligt) havde påtaget sig en friholdelsesforpligtelse over for det sagsøgte selskab (G), for eventuelle tab vedrørende en verserende sag anlagt af det sagsførende selskab (F). Denne friholdelsespåstand endte med at indebære, at D skulle dække de sagsomkostninger, som F var blevet pålagt over for G.

Når dommen omtales her, er det fordi den illustrerer, at (hæftelse for) sagsomkostninger i visse tilfælde kan begrundes i andre regler end retsplejelovens.

(Et tilsvarende – og måske praktisk mere interessant – eksempel er T:BB 2021.699 Ø om en administrators erstatningsansvar for omkostninger i en sag, administrators fejl havde givet anledning til).

U 2022.2706 Ø (TfK 2022.299) – brug af forklaringer optaget af nu inhabil dommer

Vi fortsætter i civilprocessens grænseområde, men med en dom, som bør have almindelig interesse (også selvom spørgsmålet forhåbentlig sjældent opstår).

I en straffesag havde retsformanden været inhabil, og spørgsmålet opstod derfor, om de under retsformandens medvirken optagne forklaringer kunne anvendes under denne fornyede behandling af sagen.

Samme spørgsmål vil kunne opstå i civile sager, der f.eks. hjemsendes til fornyet behandling på grund af en indsigelse om dommerens inhabilitet under ankesagen.

Mit bud på svaret i disse sager er, at det vil være enslydende med sommerens strafferetlige afgørelse: forklaringerne kan anvendes under den senere sag (hvilket kan accepteres, fordi man under sagen alene kan fremlægge dem og anvende dem under den fornyede afhøring, hvorunder eventuelle fejl i optagelserne kan rettes).

U 2022.xxxx Ø – Østre Landsrets beslutning af 5. juli 2022 – om opsættende virkning i forbudssager

Sag BS-23156/2022 m.fl.

Landsretten har med henvisning til U 2009.1133 Ø (ikke opsættende virkning af særskilt kære over fagedrettens omkostningsafgørelse i en forbudssag) og U 2010.1651 H (adgang til at tillægge appel af landsrettens afgørelse om at ophæve et i byretten nedlagt forbud opsættende virkning) fastslået, at der ikke i retsplejeloven er hjemmel til at tillægge et kæremål vedrørende afvisning af en forbudssag opsættende virkning.

FM 2022.39 – fristafbrydelse ved forkert værneting

Vi slutter med en familieretlig sag, om et familieretligt spørgsmål, men af generel interesse.

Den ene ægtefælle havde indbragt en boopgørelse for den forkerte byret, og da fristen efter ægtefælleskifteloven i mellemtiden var udløbet, opstod spørgsmålet om stævningens fristafbrydende virkning.

Dette spørgsmål afgjorde landsretten med henvisning til retsplejelovens §§ 232 (retterne påser ex officio egen saglige kompetence og henviser hvis muligt) og 248 (retterne påser ex officio egen stedlige kompetence og henviser hvis muligt).

På dette punkt er afgørelsen udtryk for det mere generelle princip, som også i almindelighed vil gælde civile sager (og alle andre slags frister), at en sag, der anlægges ved en domstol, som kan (og dermed skal) videresende sagen til en

kompetent domstol typisk må anses for anlagt på dette tidspunkt. (Se hertil betænkning 773/1976 s. 60, som også er omtalt i dommen og U 1999.613/2 H og U 2014.1807 H).

(Da de nævnte regler *ikke* finder anvendelse på ankesager, jf. U 2015 36 H, kan dommens ræsonnement ikke udstrækkes til disse).

Publicerede afgørelser

I de forgangne måneder har Ugeskriftet og de øvrige tidsskrifter trykt følgende, der er omtalt i nyhedsbrevet for april samt tidligere nyhedsbreve som angivet:

- U 2022.2162 H – retlig interesse i sag om logningsbekendtgørelsen (marts 2022)
- U 2022.2381 Ø – hjemvisning af principiel sag ved frafald af principielle synspunkter
- U 2022.2414 H – sagsomkostninger og Covid-aflysninger (se også U 2022.2411 H)
- U 2022.2449 H – opsættende virkning
- U 2022.2454 H – opsættende virkning
- TFA 2022.191/1 (U 2022.1588 V) – om retsplejelovens § 226 (henvisning tilladt)

Kristian Torp
E, kto@holst-law.com
T, +45 8934 1162
M, +45 3010 2223